

BAB V

PANUTUP

5.1 Kacindekan

Kumpulan Sajak *Lagu Hujan Silantang* anu disusun jeung dikumpulkeun ku Étti R.S. eusina aya 60 sajak. Sajak nu aya di dieu nya éta sajak anu ditulis ku Étti R.S. jero dalapan taun katompérnakeun, ti mimiti pertengahan taun 1990-an tepi ka awal taun 2000-an.

Kumpulan sajak *Lagu Hujan Silantang* karangan Étti R.S. mangrupa kumpulan sajak nu di jerona ngandung téma nu sipatna *heterogen*. Dina ieu panalungtikan, sajak anu dianalisis jumlahna aya 12 sajak nu téma-témania dianggap bisa ngawakilan sakabéh data nu aya dina kumpulan sajak éta. Éta sajak téh dianalisis dumasar kana struktur pisik (pilihan kecap, pengimajian, kecap nyata, gaya basa, purwakanti, wirahma jeung tipografi) jeung struktur batin sajak (téma, nada, rasa, jeung amanat) satuluyna ma'nana dipatalikeun jeung kajian semiotika (ikon, indéks, jeung simbol).

Tina 12 sajak nu dianalisis, aya sababaraha téma nu dianggap ngawakilan sakabeh data nu aya dina kumpulan sajak *Lagu Hujan Silantang*. Téma nu aya dina sajak-sajak nu dianalisis di antarana: téma kaagamaan, *kedaulatan rakyat*, kacinta ka lemah cai (*patriotisme*), kamanusaan, jeung kaadilan sosial. Sajak-sajak nu dianalisis diantarana:

- 1) Sajak “Lagu Hujan Silantang”, nyaritakeun ngeunaan kaayaan hiji jalma nu keur ménta dihampura tina sagala dosa anu geus dilakukeunana;
- 2) Sajak “Hiliwir Angin Bulan Méi”, nyaritakeun ngeunaan kaayaan nagara anu teu pararuguh balukar tina *krisis* jeung dikungkung ku pangawasa dina mangsa *Orde Baru*, tapi sabada ayana perjuangan anu sakitu beuratna bisa leupas tina kungkungan pangawasa anu salila ieu nandasa;
- 3) Sajak “Sinom Karumaosan”, nyaritakeun sukuran kana ni’mat anu geus dipaparin ku Gusti nu maha Suci, ti mimiti dipaparin kaséhatan jasmani (anggota badan), pikiran anu beresih, nepi ka dipaparin rajakaya;
- 4) Sajak “Kado Keur Lemah Cai”, nyaritakeun ngeunaan munculna sumanget jeung harepan anyar sabada puluhan taun dikungkung ku kakawasaan nu mawa ngaran kamerdékaan, tapi di jerona pinuh ku jalma nu henteu tanggung jawab;
- 5) Sajak “Sunda Sampeureun Jaga” nyaritakeun kacinta ka lemah sarakan, diwujudkeun dina rasa panasaran kana kaayaan Sunda dina mangsa nu bakal datang;
- 6) Sajak “Surat Sungkawa keur Persidén Amerika” nyaritakeun sikep milu prihatin ka nagara *adikuasa* sabada aya kajadian anu sakitu rongkahna. Hal éta disababkeun ku kasombongan jeung kalicikanana;
- 7) Sajak “Nu Balik ngungsi”, nyaritakeun ngeunaan mulangkeun deui kaayaan diri nu tadina ngalakukeun lalampahan hirup nu pinuh ku dosa;

- 8) Sajak “Di Mumunggang Cikeruh” nyaritakeun ngeunaan rasa kuciwa ningali kaayaan alam (mumunggang Cikeruh) anu ruksak alatan paripolah manusia, padahal di dinya aya titinggal karuhun nu kudu dipupusti;
- 9) Sajak “Surat ti Paléstina”, nyaritakeun ngeunaan perjuangan *intifadah* dina ngalawan kaum nu salila ieu ngaleyek martabat bangsana, sanajan ngagunakeun pakarang saayana, ku modal kawani urang Paléstina ngabéla lemah cai dina ngahontal kamerdékaan;
- 10) Sajak “Surat Tepung Taun ti Marsinah ”, nyaritakeun kawani hiji wanoja dina merjuangkeun hakna. Sanajan perjuanganana dina néangan kaadilan kurang nyugemakeun, tapi hasil perjuanganana bisa jadi tuturkeuneun keur seuweu siwina.
- 11) Sajak “Réformasi” nyaritakeun kaayaan bangsa sabada léngsésrna *Orde Baru*. Sora nu tadina ngagalantang dina merjuangkeun réformasi kiwari beuki pareum sabab geus loba nu pabéntar paham, jeung geus teu akur.
- 12) Sajak “Prabu Kéan Santang”, nyaritakeun lalampahan Kéan Santang dina nyebankeun ageman luhung, nyampurnakeun ahlak manusia, sarta ngajak nu jadi bapa pikeun ngagem ageman luhung (Islam). Sanajan nu jadi bapa pengkuh dina agemanana tapi Kéan Santang tetep ngahormat ka nu jadi kolot.

Pangalaman batin panyajak dijanggélékeun dina wangun struktur lahir sajak nu ngawengku pilihan kecap, pengimajian, kecap nyata, gaya basa, purwakanti, wirahma, jeung tipografi. Sarta struktur batin sajak nu ngawengku téma, nada, rasa, jeung amanat.

Unsur semiotik nu kapanggih dina kumpulan sajak ieu ngawengku 10 ikon, 52 indéks, jeung 27 simbol. Jadi lamun dijumlahkeun sagemlengna unsur semiotik dina kumpulan sajak *Lagu Hujan Silantang* nya éta aya 89. Unsur-unsur semiotik nu dianalisis tina kumpulan sajak *Lagu Hujan Silantang*, sacara umum ngandung ma'na kaagamaan, *kedaualatan rakyat*, kacinta ka lemah cai (*patriotisme*), kamanusaan, jeung kaadilan sosial

5.2 Saran

Tina hasil ieu panalungtikan, aya sababaraha saran nu baris ditepikeun nya éta:

- 1) Pikeun ahli sastra, minangka hiji sistem tanda kumpulan sajak *Lagu Hujan Silantang* téh leubeut pisan ku tanda-tanda. Ku kituna merlukeun daya tafsir nu kuat pikeun maham tanda-tanda nu dikandungna. Sanajan nu nyusun geus satekah polah pikeun nganalisis ma'na nu kakandung dina kumpulan sajak *Lagu Hujan Silantang*, tapi tinangtu ieu kajian téh masih kénéh déét. Ku kituna perlu diayakeun lajuninglaku panalungtikan saterusna.
- 2) Panalungtikan ngeunaan kajian semiotik dina kumpulan sajak *Lagu Hujan Silantang* teu dipatalikeun sacara langsung jeung widang pangajaran. Keur kahareupna perlu nu dipatalikeun langsung jeung pangajaran di sakola, sangkan siswa ieuwih paham yén karya sastra mangrupa sistem tanda nu ngabogaan ma'na.

